

Lausunto monialaisen pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyön vaikutusselvityksestä

Kh 06.06.2022 § 98
67/09.05.01/2022

Valmistelija

Harri Anttila, kunnanjohtaja
p. 0400 559 034, harri.anttila@rautjarvi.fi

Etelä-Karjalan pelastustoimen neuvottelukunta (kuntajohtajat) päätti kokouksessaan 30.3.2021 teettää omistajaohjauksellaan ulkopuolisella selvityksen moniammatillisen yksikön toimintamahdollisuuksista Etelä-Karjalan alueella, jossa moniammatillinen yksikkö muodostaisi vahvan osan kansalaisten turvaverkkoa toiminta-alueellaan turvaten palvelujen saatavuuden mahdollisimman laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Selvityksen teettämisen toimeksiannosta vastasi Lappeenrannan kaupunki. Ulkopuolisen selvityksen toimeksiannon valmistelivat yhteistyössä Lappeenrannan kaupungin, pelastuslaitoksen ja Eksoten edustajat. Selvityksen tuotti Tamora Oy.

Etelä-Karjalan pelastuslautakunta ja pelastustoimen neuvottelukunta päätti yhteiskokouksessaan 29.3.2022 pyytää selvityksestä moniammatillisen yksikön toimintamahdollisuuksista Etelä-Karjalassa lausunnot Etelä-Karjalan kunnilta, Eksotelta sekä pelastuslautakunnalta 1.6.2022 mennessä. Selvitys sekä siitä saadut lausunnot toimitetaan Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle päätettäväksi esityksestä, jossa moniammatillinen yksikkö muodostaisi kansalaisten turvaverkon hyvinvointialueella turvaten palvelujen saatavuuden mahdollisimman laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Pelastustoimen valmiushaaste on ratkaistava

Pelastustoimen 24/7 valmiushaaste harva-alueilla on ratkaistava. Lainmukainen ratkaisu on moniammatillisten yksiköiden ratkaisu tai 24/7 päivystyksen järjestäminen viidelle paikkakunnalle lisäresurssein. Ratkaisussa päätetään, lakkautetaanko 25 ensihoitajan tointa ja perustetaanko tilalle 50 tai 25 pelastajan virkaa. Muutos merkitsee ensihoidon ainakin osittaista siirtymistä pelastustoimeen.

Jos näin ei tehdä, ratkaisu edellyttää pelastustoimen resurssien lisäämistä ja ensihoidon kehittämistä osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Jolloin hyvinvointialueen kustannukset merkittävästi kasvavat.

Selvityksen kolme eri toiminnallista vaihtoehtoa

1. Moniammatilliset yksiköt viidellä paikkakunnalla

Mallissa pelastustoimi tuottaa ensihoidon palvelut tai ne tuottaa Eksote ja pelastustoimi yhdessä. Malli on lähes kustannusneutraali. Viidellä paikkakunnalla olevat ensihoidon yksiköt varustetaan monitoimiyksiköiksi niin, että niillä pystytään suorittamaan ensitoimenpiteitä pelastustehtävissä.

Se on käytännössä ainut kustannus, koska mallissa yksikössä on ensihoitajaparin sijasta ensihoitaja ja pelastaja. 25 ensihoitajan tointa muuttuu pelastajan viroiksi. Vähintään pelastajan virat olisivat pelastustoimessa. Mallissa olisi ehkä järkevää, että koko ensihoito olisi pelastustoimessa.

Toimintamalli edellyttää siirtokuljetusten järjestämistä uudelleen, koska yksiköt tulee varata hälytystoimintaan alueellaan. Selvityksessä ei ole arvioitu siirtokuljetusten järjestämisen lisäkustannuksia.

2. Päivystysjärjestelmä pelastuksen lisäresurssien

Pelastuslaitoksissa yleisesti käytetty varallaolo on nyt tuomioistuinten päätöksin todettu olevan täyttä työaikaa, josta pitää korvata täysi palkka. Tähän saakka varallaolosta on korvattu 30 prosenttia palkkatasosta. Varallaolossa työntekijä sitoutuu olemaan vapaa-ajallaan tavoitettavissa niin, että hänet voidaan tarvittaessa kutsua töihin. Vakinaisen henkilöstön ja sopimuspalokuntalaisten varallaolo on ollut kiireellisten hälytysten selkäranka vuosikymmenien ajan.

Työtuomioistuinten päätösten jälkeen usealla paikkakunnalla Suomessa on perustettu kymmeniä pelastajien virkoja. Tämä ratkaisu ei ole millään tavalla erikoinen. Se merkitsee Luumäen, Savitaipaleen, Ruokolahden, Rautjärven ja Parikkalan paloasemille 24/7 miehitystä 0+1 vahvuudella.

Tämä malli säilyttää ensihoidon erillisenä toimintana ja edellyttää vähintään 25 pelastajan viran perustamista ja toimivaa yhteistyötä sopimuspalokuntien kanssa.

Mallin kustannusvaikutukseksi on arvioitu 1,5 M€ vuodessa.

3. Kärkikunnat ja Länsi-Saimaa innovatiivisesti

Ensihoidon yksiköt säilyvät ja hakevat tehokkuutta siirtokuljetuksista ja integraatiosta sotepalveluihin, erityisesti kotihoitoon. 12 yksikön ensihoitoa kehitetään osana sotejärjestelmää. Synergiaetuja pelastuksen ja hyvinvointialueen välillä haetaan monella tavoin, myös palveluverkon yhteisellä käytöllä, mikä onkin varsin yhteinen.

Eksoten kaksi ainutlaatuista yhden hengen yksikköä ovat nyt olleet Lappeenrannassa tilanpuutteen takia. Toisen yksikön sijoittaminen Imatralle Honkaharjun sairaalan yhteyteen mahdollistaa sen integroitumisen sairaalan toimintaan. Se vaatii autotalli-investointia tai autotallin löytymistä Honkaharjun sairaalasta. Imatran paloasema on lähellä, mutta sen verran erillään, että kotipesää vahvistava toiminta ei toteutuisi. Siksi investointi on tärkeä. Honkaharjun sairaalan kevytkohennus päivystyksen osalta jo pienissä määrin tuottaa kärkikuntiin ja Imatrallekin turvallisuudentunnetta ja parantaa ensihoidon yksiköiden toimintavalmiutta. Se on haastavaa toteuttaa lääkäripäivystyksen osalta. Sen turvallisuushyöty on niin iso, että sitä kannattaa hakea.

Simpeleen paloasema nousee 24/7 valmiuteen 1+1 vahvuudella, pelastuksen kevytyksiköllä. Parikkala on tämän yksikön ensivasteessa. Vaihtoehtoisesti tai ensivaiheessa tämä voi olla 7-17 toteutettu valmius. Luumäellä ja Savitaipaleella vahvistetaan päivävuoroista vahvuutta yhdellä ammattihenkilöllä. Luumäelle voi harkita samanlaista pelastuksen kevytyksikköä. Ruokolahti olisi tässä mallissa Imatran ensivasteessa. Monipaikkaisuuden ajattelua tukemaan voisi kokeilla kesäyksikköä avoimen veden aikaan sopimuspalokuntien kanssa yhdessä Kyläniemi-Utula-suunnassa ja katsoa samaa Särkisalmen osalta yli maakuntarajojen Punkaharjun ja Kiteen kanssa. Pelastustoimen liikkuva turvallisuuspartio ehkä myös.

Aiempaa suurempi osaamisen liikkuvuus. Eksote kouluttaa ensihoitajia tilannejohtajakoulutuksessa ja sitä voi vahvistaa. Ensihoitaja voisi

mahdollisesti olla pelastusviranomaisen joillakin edellytyksin. Kannusteena sopimuspalokuntatoimintaan ensihoitajien osallistumisesta voisi maksaa palkka kuten nyt pelastajille. Ryhmäjohtajapäivystys säilyy valtaosin

Muutoin ensihoidon toiminta säilyisi nykyisellään.

Mallissa Simpeleen paloasemalle perustettaisiin 10 uutta pelastajan virkaa sekä Luumäelle ja Savitaipaleelle yhteensä 2 uutta pelastajaa. Mallin vuosikustannuksiksi on arvioitu 0,8 € M€.

Pelastajista on niukkuutta ja ensihoitajatilanne on hyvä

Kaikkialla Suomessa on käynnissä varallaolojärjestelmän muutos, joka olisi edellyttänyt pelastajien koulutusmäärien nostoa kaksinkertaiseksi jo viisi vuotta sitten. Käytännössä nykyisen kaltaisen varallaolojärjestelmään ei ole mahdollista rekrytoida vaadittua määrää 50 pelastajaa.

Erityisen ongelman rekrytoinnissa muodostaa maakunnan reuna-alueiden huono houkuttelevuus, joka johtaisi järjestelyyn, jossa keskusalueiden pelastajia jouduttaisiin kierrättämään päivystystehtävissä eri paloasemille.

Vaihtoehdossa 3. esitetty rekrytointimäärä voisi olla mahdollista saavuttaa vakituisesti Simpeleelle palkattavilla pelastajilla, mutta se edellyttäisi myös Rautjärven kunnalta erityisiä toimia työpaikan ja asuinpaikan houkuttelevuuden parantamiseksi, joista keskusteltiin kunnanjohtajan kanssa selvitystä laadittaessa.

Eksote on luonut käytännössä pelastuslaitoksesta riippumattoman ensihoitojärjestelmän, joka toteuttaa päivystystarpeita koko maakunnan alueella. Henkilöstötilanne on hyvä, koska käytännössä kaikissa päivystävissä yksiköissä on hoitotason työparit. Moniammatilliset yksiköt voisivat vähentää ensihoitajien kiinnostusta toimia Etelä-Karjalassa, joka osaltaan voisi heikentää palvelutasoa erityisesti reuna-alueilla.

Pohjois-Karjalassa moniammatillinen yhteistyö toimii

Pelastustoimi on ollut osa Siun Sotea, jolloin varallaolotoimintaa on kehitetty sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoa että pelastustoimea palvelevaksi myös henkilöstön osalta. Moniammatilliset yksiköt on toteutettu siten, että siinä on vuorossa hoitotason ensihoitaja sekä pelastaja, joka on koulutautunut myös lähihoitajaksi ja ylläpitää perustason ensihoitajan osaamista. Yhteistyö on osoittautunut kustannuksiltaan merkittävästi edullisemmaksi.

Etelä-Karjalassa pelastusta ja ensihoitoa on kehitetty erikseen, jolloin toimintaprosessit ovat käytännössä eriytyneet.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Anttila Harri

Päätösehdotus

Rautjärven kunnan lausuntona kunnanhallitus esittää hyvinvointialueelle huomioon otettavaksi seuraavaa:

Kuntalaisten turvallisuutta edistetään parhaiten riittävän nopealla vasteajalla, joka on tärkeämpää kuin toiminnan korkea laatu. Ensihoidossa hoitotason yksiköille on edelleen tarvetta Rautjärvellä ja Parikkalassa, koska kunnat ovat jatkossakin lääkärihelikopterin toiminta-alueen ulkopuolella.

Eksoten ensihoitojärjestelmällä on pystytty hyvin paikkaamaan

terveydenhuollon päivystyspalveluiden keskittämisen haittoja tukemalla ensihoitoa keskussairaalan päivystyksen konsultaatiolla välittömän potilaiden hengenvaaran tilanteissa. Lähellä päivystävän hoitoyksikön tärkein tehtävä on tuoda nopea apu erityisesti omaa toimintakykyään menettäneille ikäihmisille.

Vastaavaa saavutettavuus tarvitaan jatkossa myös pelastustoimelle, joka osaltaan pystyy onnettomuustilanteissa vähentämään mm. poliisin kasvanutta vasteaikaa.

Yhden pelastajan varallaolojärjestelmä mahdollistaa nopean toiminnan käynnistymisen, kun sopimuspalokunnan tai ensihoidon yksiköt saavuttavat kohteen. Yhden pelastajan yksikkö ei kuitenkaan voi aloittaa tehokkaasti toimenpiteitä. Välittömän avun antaminen työparilta onnistuu jo merkittävästi paremmin.

Edellä esitetyn perusteella Rautjärven kunnan näkemyksen mukaan palvelutarve olisi mahdollista saavuttaa moniammatillisella yksiköllä, joka kuitenkin edellyttäisi välitöntä hoitoa tarvitsemattomien potilaiden siirtokuljetuksen uudelleenjärjestelyn sekä ympärivuorokautista hoitoa tukevan yhden henkilön hoitoyksikön lisäämistä myös Kärkikuntiin ja Länsi-Saimaalle.

Jos ensihoidon ja pelastustoimen hälytystoiminnan integraatio nähdään epätarkoituksenmukaiseksi mm. rekrytointivaikeuksien takia toteuttaa, jää ainoaksi kustannuksiltaan toteuttamiskelpoiseksi toimintamalliksi vaihtoehto kolme, jossa ainakin Kärkikunnissa olisi yksi ympärivuorokautinen kahden pelastajan yksikkö ja muissa kunnissa tarpeellinen määrä päiväaikaisia pelastajia. Tällöin myös ensihoidon yksiköiden kykyä aloittaa pelastustoimet tulisi parantaa.

Simpeleen paloasema tarjoaa tiloiltaan ja sijainniltaan hyvän ympärivuorokautisen tukikohdan päivystävälle niin pelastus- kuin ensihoidon yksiköille. Tarpeelliset päivystystilat on mahdollista järjestää pienehköin muutoksin. Rautjärven kunta on valmis aktiivisin toimenpitein edistämään tarvittavan henkilöstön rekrytointia.

Päätös

Hyväksyttiin.